

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. II. An sit in Deo certa & infallibilis futurorum contingentium scientia?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

aliquid producat in tempore, quod prius, prioritate temporis, & durationis, non fuit in eis determinatum, nec consequenter futurum. Dixi *prioritate temporis*, quia in sententia Thomistarum, nulla creatura potest in actum exire, nisi prius natura fuerit à Deo ad operandum determinata.

15. Ad secundam partem Majoris similiter dicendum est, nihil posse esse futurum per ordinem ad causam primam infallibilem, & immutabilem, quod non ponatur aliquando in tempore: per ordinem tamen ad causas secundas fallibiles, & contingentes, non repugnat quod aliquis effectus sit futurus, qui tamen nunquam erit praesens & existens, ut colligitur ex Aristotele 2. de Generat. text. 64. ubi dicit, *Futurus quis incedere, non incedet.* Quia interdum determinatio illa, qua quis volendo incedere, faciebat futuram deambulationem, vel mutatur à voluntate, vel impeditur ab alio, ne fortiatur suum effectum. Idem docet S. Thomas 1. Periherm. cap. 8. lect. 13. Quare mirum est Suarem, in doctrina Aristotelis & D. Thomae esse adeo peregrinum, ut pro absurdo & inconuenienti reputet quod uterque apertissime tradit.

§. IV.

Explicantur alia duo quae restant examinanda, quid scilicet sit contingens, & quomplex sit futurum.

16. **V**T clare percipiatur quid sit contingens, supponendum est ex Ferrariensi 1. contra Gent. cap. 67. effectum necessarium, & contingentem, dupliciter posse considerari: scilicet sub ratione entis, & sub ratione effectus. Primo modo consideratur absolute in seipsis: secundo autem, per comparationem ad causas. In prima consideratione dicitur necessarium, id quod quantum est ex propria natura, non potest deficere, uti caelum, & Angelus, quae ab intrinseco petunt conservari in esse, ex suppositione quod fiant, quia carent principio corruptionis inclinante ad illorum non esse: cum quo tamen stat, quod ab extrinseco annihilari possint, Deo suspendente concursum. Contingens autem dicitur, quod quantum est ex propria natura, deficere potest, quod etiam corruptibile ab intrinseco dicitur, eo quod habeat intrinsecum principium, inclinans ad illius non esse, scilicet materiam primam, quae appetendo formam contrariam, ex consequenti appetit illius non esse; & illa necessitas, & contingentia est essentialis, & invariabiliter conueniens rebus: ita ut in quocumque statu res contingens ponatur, sit semper contingens, & necessaria, semper necessaria. In secunda autem consideratione, effectus necessarius dicitur ille, qui procedit à causa necessaria, immutabiliter agente, & quae ab alia causa impediti non potest: contingens verò dicitur ille, qui procedit à causa quae impediti potest, & consequenter, etsi causa aliquando in eius productionem inclinet, potest tamen non evenire.

17. Notat tamen ibidem Ferrariensis, effectum contingentem, in ratione effectus, per ordinem ad causas posse considerari dupliciter. Primo quantum ad naturam effectus: secundo quantum ad modum. Sub prima consideratione, semper ei conuenit contingentia; quia in quocumque statu sit, semper est effectus causae impedi-

A bilis: consideratus autem quantum ad modum efficiendi, aliquando habet modum contingentiae, aliquando necessitatis: primum quantum est intra causam, quia etsi sit inclinata ad eius productionem, potest non evenire: secundum autem habet, quantum est extra causas; quia omne quod est, dum est, necesse est esse, ex suppositione, & in sensu composito, non absolute, seu in sensu diuiso. Ex quibus omnibus colligi potest haec definitio contingentis: *Contingens est id quod habet esse in causa impeditibili, sive ab intrinseco, sive ab extrinseco.*

B Circa tertium quod examinandum restat, dicendum est, futurum primo dividi in absolute, & conditionatum. Primum est cuius futuritio à nulla conditione non futura dependet. Dixi *non futura*, quia si conditio à qua pendet, futura sit, non ideo amittit rationem futuri absolute; ut constat in Incarnatione Christi, quae habuit dependentiam à peccato Adam; quia tamen peccatum erat futurum, ideo Incarnatio etiam absolute futura erat.

Futurum conditionatum, est illud quod absolute non erit, esset tamen si aliqua conditio poneretur: ut si *Iudas ageret poenitentiam, veniam consequeretur. Si Christus predicasset Evangelium Tyrus, & Sydonis, illi credidissent, & egissent poenitentiam.*

C Rursus hoc futurum est duplex: Unum quod cum conditione nullam connexionem habet, & solet appellari *disparatum*. Aliud quod cum illa, aliqua connexionem connectitur. Exemplum primi, *Si capra saluet, arbor florebit. Si gallus cantet, Turca converteretur.* Secundum quod non disparatum vocatur, est multiplex. Unum quod cum conditione, metaphysica certitudine est connexionem, quale est illud in nostra sententia: *Si Deus voluntatem creatam ad poenitendum praeueat, poenitebit.* Aliud quod cum conditione habet connexionem certam tantum moraliter, consistentem in hoc, quod conditione posita, semper eveniet, licet possit physice non evenire, etiam in sensu composito: v. g. *Si homo gravi tentatione succumbet, & specialis gratia non adiuuetur, tentationi succumbet.* Licet enim possit potentia physice resistere, abique speciali gratia Dei, gravi tentationi contra praecipua naturalia, moraliter tamen non potest, sed semper succumbet. De quo in Tractatu de gratia. Aliud est quod cum conditione habet connexionem tantum probabilem, v. g. *Si fuerit mater, diligit filium. Si Petrus constitutus in necessitate, à Paulo sibi amicissimo eleemosynam petat, accipiet.* In quibus tantum probabiliter, futura cum conditione connectuntur; & hoc conditionatum probabile, suscipit magis aut minus, iuxta plura, vel pauciora probabilitatis motiva.

ARTICULUS II.

An sit in Deo certa & infallibilis futurorum contingentium scientia?

Quidam antiqui Philosophi futurorum contingentium praescientiam Deo denegarunt. Ex illorum numero insignis est maximè Cicero, qui libro 2. de divinatione, notitiam adimit Deo horum futurorum, quae à causis libetis pendent. Com-

Commodus est autem ad hoc sentiendum, eâ re
maximè, quòd utrumque arbitrabatur esse non pos-
se (ut ait Augustinus) sed si alterum confirmatur,
alterum tolli. Si elegerimus præscientiam futurorum,
tollit voluntatis arbitrium. Si elegerimus voluntatis
arbitrium, tollit præscientiam futurorum. Ipse ita-
que, ut vir magnus, & doctus, & vir humana pluri-
mitate ac peritissimè consulens, ex his duobus elegit libe-
rum voluntatis arbitrium. Quòd ut confirmaretur, ne-
gavit præscientiam futurorum; atque ita dum vult fa-
cere liberos, fecit sacrilegos.

Addunt aliqui, quòd si in Deo esset certa &
infallibilis futurorum contingentium scientia,
vana esset & otiosa providentia ac sollicitudo
hominum, tam circa temporalia, quam circa
spiritualia: si enim de illis sumus solliciti, si ve
non, ea infallibiliter evenient, cum divina præ-
scientia non possit falli.

21. Deum tamen certò & infallibiliter omnia
futura contingentia præscire, certà & indubita-
tâ fide tenendum est, id enim aperte Scriptura
varius in locis testatur. Psal. 138. Intellexisti cogi-
tationes meas de longè, & omnes vias meas prævidisti.
Ecclesiast. 23. Domino Deo antequam crearen-
tur omnia sunt cognita. Item Danielis 13. Sufana
sic Deum alloquitur: Deus æternè qui abscon-
ditorum es cognitor, qui nosti omnia, antequam fi-
ant &c. Denique Scriptura asserit præscientiam
futurorum certissimum esse divinitatis argu-
mentum. Nam Isaiæ 41. Dominus ad fallos con-
vincendos Deos, istam ipsam divinitatis notam
objicit: Annuntiate quæ ventura sunt in futurum,
& sciamus quia dii estis vos. Et cap. 44. Ego pri-
mus, & ego novissimus, & absque me non est Deus.
Quis similis mei vocet & annuntiet, & ordinem
exponat mihi, ex quo constitui populum antiquum:
ventura & quæ futura sunt annuntient eis.

22. Favent SS. Patres: Origenes enim libro 5. con-
tra Celsum ait, quòd futurorum predictio, divini-
tatis nota est & character. Tertullianus in Apolo-
getico cap. 20. Idoneum (inquit) testimonium di-
vinitatis, veritas divinationis. Augustinus 5. de
Civitate Dei cap. 9. Cognosci esse Deum, & ne-
gare præscium futurorum, aperitissima insanis est.
Quare Ciceronem ait, ut præscientiam tolleret,
divinitatem sub aliena persona negasse: Nam qui
non est præscius futurorum, non est utique Deus.
Unde quisquis Dei qualemcumque notitiam
efformare potest, is profecto non aliter illum si-
bi cogitatione depingit, quam omnia scientem,
maximè verò futura, ut ille apud Pœtam qui no-
verat,

Quæ sunt, quæ fuerant, & quæ ventura sequen-
tur.

Hinc præscientia futurorum, divinitas appel-
lari solet, ut per hoc significetur, eam aliquid
esse divinum, & Deo maximè proprium; illam-
que evidens argumentum esse Divinitatis, vel
inhabitationis Dei in homine. Unde Apo-
stolus 1. ad Corinth. 14. Si conveniat universa
Ecclesia in unum, & omnes linguis loquantur, intrent
autem idiotæ, & infideles, nonne dicent quid in-
sanit? Si autem omnes prophetent, intret au-
tem qui infidelis, vel idiota, convincitur ab
omnibus, dijudicatur ab omnibus, occulta cor-
dis ejus manifesta sunt; & ita cadens in faciem ado-
rabit Deum, pronuntians quòd verè Deus in vo-
bis sit.

Idipsum confirmant omnes prophetiæ quæ in

A Sacra Scriptura continentur, cum lumen pro-
pheticum sit imperfecta quadam participatio
divinæ præscientiæ: quare illam tantos habere ce-
stes, merito scribit Tertullianus, quantos fecit
Propheta. Et Justinus, vel alius Author quætio-
num ad Orthodoxos, asserit: Quorum dii non sunt
dii, neque vates veritatis sunt Propheta: ut enim
longè distant à vera divinitate, ita etiam à vera præ-
sensione. Præscientia ergo futurorum, sine scele-
re, & ut Augustini verbo utar, sine sacrilegio,
Deo eripi non potest.

Plures etiam ad eandem veritatem demon-
strandam rationes adduci possunt. Prima est:
B Scientia Dei, ut habet ad junctum decretum, seu
beneplacitum divinæ voluntatis, est causa fu-
turationis omnium futurorum contingentium,
ut præcedenti disputatione fusè ostendimus:
Atqui scientia non potest aliter operari & cau-
sare res, quam sciendo & cognoscendo; sicut
calor non potest causare calorem, nisi calefaci-
endo, nec aqua frigus, nisi frigefaciendo: Ergo
Deus futura contingentia certò cognoscit. Hinc
est quòd Deus Isaiæ 45. fecisse jam dicitur quæ
futura sunt, ut interpretatur Ambrosius libro 1.
de fide cap. 7. his verbis: Quæ futura sunt, vel quasi
præsentia, vel quasi facta dicuntur &c. Deo enim
quæ sunt futura, præsentia sunt; & ei cui præcog-
nita sunt omnia, ventura perfectæ sunt, sicut scrip-
tum est qui fecit, quæ ventura sunt. Cui locus ex
Isaiæ 45. sumptus est ex septuaginta teniorum e-
ditione. Idem docet Hilarius libro 12. de Tri-
nitate, ubi sic ait: Quæ futura sunt, licet in eo
quòd creanda sunt, adhuc sent, Deo tamen, cui in
creandis rebus nihil novum accens est, jam facta
sunt: dum & temporum dispensatio est, ut creantur;
& jam in digna virtutis & præscientiæ efficientia sunt
creata.

Secunda ratio: Certum est Deum certò scire
futura contingentia, dum suo determinato tem-
pore habent existentiam, seu quando illa produ-
cit in tempore; alias ageret modo cæco & igno-
ro, & sine providentia & sapientia; nec posset
esse judex actionum liberarum voluntatis, nec
proinde illis debitum præmium aut pœnam tri-
buere: unde cum scientia divina sit invariabilis,
nec possit aliquid cognoscere in tempore, quòd
non cognoverit ab æterno, dicendum est Deum
habuisse ab æterno omnium futurorum præsci-
entiam; quæ non potest non esse certa & infalli-
bilis: tum quia cognitio dubia & conjecturalis,
ut pote imperfecta & incerta, Deo repugnat: tum
etiam, quia lumen propheticum, quòd ut supra
dicebamus, est participatio quædam divinæ præ-
scientiæ, certissimum & infallibile est, juxta il-
lud 1. Petri 1. Habemus firmiorem propheticum ser-
monem. Unde cum futura prædicuntur, præteriti
pro futuro ponendi temporis consuetudo fami-
liaris est in Prophetis. Ut cum Isaiæ 9. dicitur:
Puer natus est vobis. Et cap. 53. Oblatus est, quia
ipse voluit. Et Psal. 21. Super vestem meam mi-
serunt sortem. Dinumeraverunt omnia ossa mea.
Sic etiam Apostolus in Epistola ad Ephesios:
Conresuscitavit (nos) & consedere fecit in celestibus
&c. quòd de futuro statu resurrectionis vulgò
interpretantur SS. Patres. Innumera alia sunt
Scripturarum loca, in quibus futura tempora
præterito declarantur. Cujus rationem hanc
subjicit Hieronymus: Ne scilicet quia futura sem-
per incerta sunt, hominum spes fluctuet & vacillet,
ea quæ Deus futura cognovit, apud quem nihil am-
biguum est, quasi jam facta memorantur. Vt
Ff 2. quia

24. C

Libro
2 con-
tra
Mar-
cionè
cap. 50

23.

24.

cap. 50

In 2.
cap. 1.
ad
Ephes-
ios.

Verg
line
ex lib
coris
B
m

quia praeiterita secundum Philosophos quoque fieri in- A
fecta non possunt, qui audierunt, quasi jam facta habe-
ant, quae futura sunt.

Addit Anselmus in libro de Concordia praes-
cientiae Dei & liberi arbitrii, Scripturam hunc
loquendi modum usurpare, & pro futuro praeter-
teritum tempus ponere; quia quae tempore praeter-
rita sunt, ad similitudinem aeterni praesentis, omnino
immutabilia sunt. In hoc siquidem magis similia
sunt aeterno praesenti temporaliter praeterita, quam
praesentia: quoniam quae ibi sunt, nunquam possunt non
esse praesentia: sicut temporis praeterita non valent un-
quam praeterita non esse; praesentia verò temporis om-
nia quae transeunt, sunt non praesentia. Huic ra-
tioni Anselmi fauet frequens modus loquendi, B
communis enim usus obtinuit, ut quae certò
fore pollicemur, jam esse facta dicantur. Unde
Hercules furens apud Senecam;

*Lycus Creonti debitas penas dabit.
Lentum est dabit. dat. hoc quoque est lentum, de-
dit.*

Ut certò res futura monstretur.

25. Tertia ratio sumitur ex D. Thoma opusculo
contra errores Graecorum cap. 10. ubi egregio
& profundissimo discursu, contingentiam rerum, C
& libertatem hominum, cum divinae praes-
cientiae infallibilitate conciliat. Considerandum
est (inquit) quòd Deus aliter habet scientiam de rebus,
quam homo. Homo enim subiectus est tempori, & ideo
res temporaliter cognoscit, quaedam respiciens ut praes-
sentia, quaedam ut praeterita, & quaedam praevidens ut
futura: Sed Deus est superior temporis decursu, & esse
suum est aeternum; unde & eius cognitio non est tempo-
ralis, sed aeterna. Comparatur autem aeternitas ad tem-
pus, sicut indivisibile ad continuum. In tempore enim
invenitur diversitas quaedam partium, secundum prius
& posterius succedentium; sicut in linea inveniuntur
diversae partes, secundum situm ad invicem ordina-
ta: sed aeternitas prius & posterius non habet, quia
res aeternae mutatione carent. Et sic aeternitas est to-
ta simul, sicut & punctum partibus caret secundum
situm distinctis. Punctum autem modo, sicut intra
lineam comprehensum, seu sit in principio lineae, seu in
fine, alio modo ut extra lineam existens. Punctum
ergo intra lineam existens, non potest omnibus par-
tibus lineae adesse, sed in diversis partibus lineae oportet
diversa puncta signari. Punctum verò quod ex-
tra lineam est, nihil prohibet aequaliter omnes lineae
partes respicere, ut patet in circulo, cuius centrum
cum sit indivisibile, aequaliter respicit omnes circum-
ferentiae partes, & omnes quodammodo sibi sunt
praesentes, licet non una earum alteri. Punctio au-
tem inclusio in linea similatur instans quod est termi-
nus temporis, quod quidem non adest omnibus par-
tibus temporis, sed in diversis partibus temporis di-
versa instantia signantur. Punctio verò quod est ex-
tra lineam, sicut et centro, quodammodo simila-
tur aeternitas, quae cum sit simplex & indivisibilis, to-
rum decursum temporis comprehendit, & qualibet
pars temporis est ei aequaliter praesens, licet partium
temporis una sequatur aliam. Sic igitur Deus qui de
aeternitatis excelso omnia respicit, semper totum
temporis decursum, & omnia quae geruntur in tem-
pore, praesentialiter intuetur. Sicut ergo cum video
Sortem sedere, infallibilis est & certa mea cog-
nitio, nullatamen ex hoc Sorti necessitas sedendi im-
ponitur: ita Deus omnia quae sunt nobis praeterita,
vel futura, vel praesentia, quasi praesentia inspicit-

ens, infallibiliter & certitudinaliter cognoscit, ita ta-
men quòd contingentibus nulla necessitas imponitur ex-
istendi. Huius autem exemplum accipi potest, si com-
paremus decursum temporis ad transitum viae. Si quis
enim sit in via, per quam transeunt multi, videt qui-
dem eos qui sunt ante se: qui verò post ipsum transeunt,
per certitudinem scire non potest. Sed si quis sit in
aliquo excelso loco, unde totam viam aspiceret, possit
sine ul videt omnes qui transeunt per viam. Sic ergo
homo qui est in tempore, non potest totum decursum tem-
poris simul videre, sed videt ea solum quae coram aspi-
ciuntur, praesentia scilicet, & de praeteritis aliqua: sed ea
quae ventura sunt, per certitudinem scire non potest.
Deus autem de excelso sua aeternitatis, per certitudi-
nem videt quasi praesentia omnia quae per totum tempo-
ris decursum aguntur, absque hoc quòd rebus conti-
gentibus necessitas imponatur. Quo discursu, Do-
ctor divinae praescientiae certitudinem & infalli-
bilitatem, cum hominum libertate, & rerum
contingentia, mirum in modum conciliat, sub-
indeque praecipuum fundamentum quò Cicero
movebatur ad auferendam Deo horum futu-
rorum, quae a causis liberis pendent praescientiam,
penitus convellit. Sed de hac difficili con-
cordia, tum in hoc Tractatu, tum in sequenti-
bus, ex professo agemus; unde in ea explicanda
hic immorari non expedit, ne eadem saepius re-
petamus.

Ad illud verò quod subditur, nempe quòd si in
Deo esset certa & infallibilis futurorum con-
tingentium scientia, vana esset & otiosa provi-
dentia ac sollicitudo hominum, tam circa tem-
poralia quam circa spiritualia. Neganda est se-
quela, quando enim Deus praescit & praedecinit
aliquem effectum futurum; simul etiam praescit
& praedecinit causas & media quibus debet even-
nire; subindeque scit quidem illum infallibili-
ter evenitum, sed per tales causas, & talia me-
dia: unde cum industria & sollicitudo humana
sit unum ex illis mediis & causis, quibus medi-
D antibus res tam spirituales quam temporales fi-
eri & contineri debent, illa necessario est adhi-
benda, tam in spiritualibus quam in tempora-
libus: iuxta illud, Petri r. *Sat agite ut per bona opera
certam vestram vocationem faciatis.* De quo etiam
rursus redibit sermo in Tractatibus de volun-
tate Dei, & de praedestinatione; cum de divinis
praedefinitionibus, ac certitudine & infallibili-
tate praedestinationis differemus.

ARTICULUS III.

*An Deus certò cognoscat futura contingentia,
ante decretum, & praedefinitionem
suae voluntatis:*

E CUM in qualibet scientia seu divina seu hu-
mana, duo observanda sint, nempe res sci-
ta, & medium seu modus sciendi, demonstrata
in Deo certà & infallibili futurorum contin-
gentium notitià, modum inquirimus quò illa
cognoscit, seu medium in quo illa intuetur, &
utrum ante vel post suae voluntatis decretum
praesciat, investigamus.